

DVOJJAZYČNÝ ILUSTROVANÝ SLOVNÍK NĚMECKO-ČESKÝ

Jitka Porupková

Autor neuv. *Dvojazyčný ilustrovaný slovník německo-český*. Praha: Slováry, s. r. o., 2006, ISBN 80-7209-829-2 (z angl. originálu 5 Language Visual Dictionary vydaného nakladatelstvím Dorling Kindersley ve Velké Británii v roce 2003 přeložila Zuzana Bedřichová)

Nejen studenta vyražejícího do německy mluvících zemí za studiem či prací může potěšit zajímavě sestavený ilustrovaný německo-český slovníkem, obsahující více než 6000 slov a frází. Praktická příručka přijde vhod také všem zájemcům o německý jazyk, kteří touží po rozšíření slovní zásoby z nejrůznějších oblastí lidského života.

Slovník netradičního formátu (menší A5) na křídovém papíře o rozsahu 360 stran již na zadní straně slibuje názorně ukázat to, co ostatní pouze vysloví, a vypočítává další výhody dané publikace. Nakladatelství Dorling Kindersley přehlednou příručku „s detailním rejstříkem pro jednoduché a rychlé použití“ doporučuje na cesty, obchodní jednání nebo ke studiu. Ilustrovaný slovník má pomoci naučit se rychle a intuitivně tisíce německých slovíček, protože obsahuje ilustrace předmětů, lidí a situací z každodenního života. Navíc slibuje, že se čtenář naučí komunikovat při různých příležitostech ať už doma nebo na úřadě, při nakupování nebo dopravě. Ačkoliv publikace nikde neuvádí počet znázorněných ilustrací a na titulní straně pouze na pozadí pívni sklenice s přetékající pěnou inzeruje více než šest tisíc slov a frází, obsahuje přehršel kvalitních fotografií popisovaných interiérů i exteriérů včetně detailního zobrazení jednotlivých předmětů. Už jenom takto kvalitně provedená obrazová publikace by si zasloužila pozornost čtenářů. Pokud navíc pod každou ilustraci nalezneme tučně vytištěný německý výraz a pod ním český ekvivalent daného předmětu, dalo by se bez nadsázky říci, že slovník lze využít i ve výuce českého jazyka pro cizince.

Kniha nejprve na dvou stranách uvádí německo-česky obsah, zahrnuje tak tematické okruhy lidé, vzhled, zdraví, dům, služby, nakupování, jídlo, jdeme se najíst, studium, práce, doprava, sporty, volný čas, nechybí ani životní prostředí a další údaje, které jsou dále rozděleny do pododdílů. Je škoda, že již v první položce obsahu „die Menschen“ je chyba (správně die Menschen). Snaha o pře-

hlednost nutí autory (nikde v publikaci konkrétně nejmenované) ke zmenšování fontu písma, které eskaluje zejména v německém a českém rejstříku, jež slovník zakončují. Rozhodnutí zvolit natolik drobné písmo může jistě odradit zájemce středního věku s vadou zraku, ačkoliv je tisk proveden ve vynikající kvalitě.

Na začátku publikace nalezneme ještě stručné pokyny o používání, členění slovníku i o pravidlech výslovnosti, ta jsou skutečně přizpůsobená českému rodilému mluvčímu. Nechybí zde „návod k praktickému učení“ ve čtyřech bodech, obsahující tipy efektivnějšího učení slovníkových hesel.

Jednotlivé oddíly jsou členěny do kapitol, v nichž popisují dílčí rozdělení tématu. V kapitole „lidé“ si tak můžeme prohlédnout barevné obrázky těla, obličeje, ruky, nohy, svalů i kostry, vnitřních i pohlavních orgánů; dále si lze přečíst výrazy vztahující se k rodině, mezilidským vztahům, citům i životním událostem. Slovník zahrnuje často výrazy, které zpravidla běžné jazykové učebnice v takové míře neuvádějí, na dvoustraně věnované obličej, ruce a noze se tak zvědavý čtenář dozví, jak se řekne mateřské znaménko, piha nebo doliček. Je-li popisován komplexní obrázek, od každé části je vedena linie, která estetické vnímání fotografie neruší, a přesto zajišťuje přehledné označení jednotlivých částí celku, v popisovaném případě obličeje na straně 14. Je pochopitelné, že řada výrazů má povahu abstraktní nebo je lze jen stěží zobrazit tak, aby byly jednoznačně určeny. V takovém případě slovník uvádí barevný obdélník (barevně jednotný pro danou kapitolu) obsahující taková slovíčka či krátké fráze. Velmi zdařilé ilustrace jsou doplněny jistě podnětnými a praktickými výrazy potřebnými pro běžný život (např. zobrazení antikoncepčních prostředků v tématickém okruhu rodina). Fotografie modelové rodiny a jednotlivých životních období nenechá čtenáře na pochybách, že autoři se k tématu staví skutečně korektně (např. jsou zde zastoupeni příslušníci různých ras, vedle modelového příkladu vedoucího a asistentky nalezneme i zaměstnavatelku s obchodní partnerkou, zaměstnancem a kolegou). Těžký úkol na sebe autoři vzali při zobrazení pocitů zrcadlících se na tvářích (např. fotografie označující pocit znučenosti a zmatenosti by mohl být zaměněn s jinými emocemi). Nepochybně lze tuto skutečnost považovat za důkaz toho, že představy o sociokulturních kompetencích nemohou být vždy naplněny s pomocí fotografií z jiného než cílového jazykového prostředí. Také podkapitola „Oslavy“ dává znát, že se jedná o překlad publikace určené primárně pro klienty z Britských ostrovů. Chybí zde jednoznačně německé svátky, naopak trochu překvapivě (ale jistě opět korektně) narazíme na výrazy Pascha, Ramadán, Dusali, Halloween nebo Den děkuvzdání.

Ačkoliv jednotlivé oddíly zdaleka nemohou svým rozsahem konkurovat tématickým slovníkům, nabízejí výběrem popisovaných situací či předmětů velice podnětné čtení. Zájemce si leckdy kromě seznámení se s výrazem v cizím jazyce může rozšířit svoji slovní zásobu v mateřštině nebo si například ujasnit podobu řady specializovaných lékařských nástrojů, zopakovat si složení lékárníčky či si osvěžit znalosti z biologie člověka a dalších oblastí. Slovník by tak mohl pomoci i uvědomělým rodičům, kteří by díky obrázkům mohli svým potomkům popsat vzhled řady přístrojů a jiných předmětů. Stejně tak jeho služby ocení studenti připravující se k maturitě, protože díky fotografiím mohou rozšířit slovní zásobu k jednotlivým tématickým okruhům a nejspíš právě zde naleznou výrazy, na které se někdy během vyučovací hodiny chtěli zeptat. Nezbytnou výbavou se slovník stane pro zájemce o péči o děti či práci v domácnosti v zahraničí, protože oddíl „dům“ popisuje právě ta praktická slovíčka, která kvůli neznalosti zpravidla buď opíšeme nebo na ně pro srozumitelnost pouze ukážeme.

Vzhledem k tomu, že slovník na našem trhu existuje v několika jazykových mutacích, nelze logicky předpokládat, že řada vyobrazení v oddílu služby bude odpovídat realitám německy mluvících zemí. Zobrazení typicky německého, rakouského či švýcarského policejního vozu by určitě zvýšilo motivaci a při návštěvě země by si čtenář mohl svoje představy a očekávání potvrdit. Poštovní schránky, jejich tvar či barva jsou přece také jistým neodlučitelným znakem dané země. Také v kapitolách věnovaných jídlu bychom jistě rádi uvítali alespoň stránku věnovanou kuchařským specialitám německy mluvících oblastí, jak tomu zpravidla bývá u výpravných turistických průvodců. Rozhodně by čtenář nečekal u popisky pokrmu na talíři s německým „der Eintopf“ české „ragú“ nebo u kousků masa na špízu s německým „der Schaschlik“ odpovídající český výraz „kebab“. Čtenáře však jistě potěší široký výběr zeleninových a ovocných druhů. Na druhou stranu je jistě zavádějící výraz uvedený pod fotografií červené řepy a německým „die Rote Bete“ neboli jak uvádí český překlad „betráve“. Mezi kořením a bylinkami tak najednou u obrázku a českého označení petržele narazíme na „le persil“ nikoliv na „die Petersilie“. V oddílu „práce“ v kapitole „kancelářské potřeby“ si zase místo německého označení nástěnky „Pinnwand“ přečteme „Pinnward“. Překlepy se objevují i jinde, např. v kapitole „práce“, část „farma 2“ nenarazíme vždy jen na německé výrazy, například u „snopu“ je místo německého označení „la balle“, dále v oddílu „životní prostředí“ je na str. 285 „louka“ německy doplněná o nadbytečné slovo „die Wiese label“, na straně 169 zase chybí německý výraz pro filozofii. Nedostatky jsou i v též kapitole u tématu „styly“ opět u německých pojmů. Stavební slohy nejsou označeny jednotně v ně-

mecké verzi, v české však ano. Proto u substantiva „neoklasicismus“ nalezneme tentokrát adjektivum „klassizistisch“.

Poslední úsek slovníku obsahuje časové a číselné údaje, mapu světa se zeměpisnými údaji, částice a antonyma. Na závěr kapitola uvádí užitečné věty, zejména pozdravy, jednoduché fráze a nápisy na ulici. Německý rejstřík obsahuje vždy slovíčko a odpovídající stránku. Bohužel i tady jsou chyby, tentokrát v nesprávném skloňování adjektiv u substantiv (např. str. 329 „gekochte Ei *n* 137, 157; gekochte Fleisch *n* 118, 143.; str. 340 Vereinigten Staaten von Amerika).

Poměrně rozsáhlý ilustrovaný německo-český slovník je výjimečný výběrem slovní zásoby, síla publikace tkví ve fotografiích a ostatních vyobrazeních i v přehledném, zajímavě zpracovaném členění. Za jeho vytvořením bezpochyby stojí tým tvůrců, kteří dokázali vystihnout jak zásadní výrazy z tematických okruhů, tak i pojmenování detailů, jejichž existenci a důležitost si uvědomíme právě v okamžiku, kdy jsou vyčleněny jako jedno z několika tisíc hesel ve slovníku. Díky praktickému návodu i přitažlivému vzhledu může tato publikace výrazně motivovat k učení se cizím jazykům a k uvědomění si skutečnosti, že každý jazyk má pro popsání věcí kolem sebe bohatou plejádu výrazů a výuka cizího jazyku se nemusí ani v počáteční fázi omezovat pouze na nejběžnější obraty, ale každý student si slovní zásobu může nápaditě rozšiřovat třeba jen pouhým listováním ve slovníku. Kapitoly lze začlenit i jako doplňkový materiál do výuky. I přes řadu nedostatků týkajících se jazykové stránky a přílišně globalizovaného přístupu při výběru fotodokumentace, který neumožňuje zdůraznění reálií německy mluvících zemí, lze takto kvalitně připravenou publikaci doporučit k rozšiřování slovní zásoby všem zájemcům. U řady barevných a narychlo překládaných titulů tištěných na kvalitním papíře líbivý vzhled bohužel často zakrývá hrubé nedostatky vzniklé při překladu, u daného slovníku jde spíše o výjimečné případy takových nešvarů. Zdá se, že tříletá prodleva mezi překladem a vydáním knihy umožnila kvalitnější přípravu české verze slovníku. Samotné prolistování slovníku čtenáře bezpochyby obohatí, pravidelná práce se slovníkem ve spojení s kvalitní výukou cizího jazyka pomůže urychlit proces učení a výrazně zlepšit slovní zásobu každého zájemce.

Mgr. Jitka Porupková

Centrum jazykové přípravy

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Kontakt: jitka.porupkova@upol.cz